

Elust maal ja linnas.

Aga erinev on elu maal ja linnas. Juba elamute poolst lõhivad nad lahku teineteisest. Linnas on suured ja moodsad ehitised, maal suurvastu aga väikesed rookatused, aga leidub ka suuri ja ilusaid ehitisi, näit. mõned koolimajad või rikkamate inimeste elamused.

Maal on märksa raskem kui linnas. Tünnised tõusevad vara, et asuda saha taha ja põldu künda, või sumruid külvata, et saada endale igapäevast leiba. Suvel, kui on vilja kasvanud suureks ja lõikab põldudel, peavad nad sõda minema lõikama, või jällegi hinaajal heina niitma, et saada loomadale toitu. Juba enne päikesetõusu on nad tööl, ei ole aega

õieti süüagi. Ka lastel ei ole nii kerge elu
kui linnlastel. Juba vara on nad ülgas, et
minna loomadega karjamaale. Vanumad lapsed
aitavad oma vanumaid huna või muid töid
teha.

Kõige teatud määral on maal lõbusam
elada kui linnas. Näiteks juba karjakäimine
üks teiste lastega, ilusal kuud-hommikul,
kui päike hakkab tõusma ja kaste särab rohel
ja lehtedel. Nad ajavad loomad karjamaale
ja ise need alustavad mängu või lõbustavad
end muul viisil, kuni aeg on loomadega ko-
ju minna.

döbus on ka jaanipäeval ja vanapasta
 öhtul. Jaanipäeval pannakse nuur tünn tõrva
 täis ja pannakse siis põlema. Mõned küla pilli-
 mehed tulevad löötrapillidega, et noorsugu
 tantsida saaks.

Vanapasta öhtu on eriti lõbus vanade
 kommete tõttu. Keskööl, kell 12. tõustakse üles,
 et alustada õnnivalamist ja muid kombeid,
 näit. läbi sõrmuse vaatamist jt.

Ka hariduse poolest on maelanikud linna-
 lanikest taha jäänud. Nii on maal ainult alg-
 koolid, kõrgemad koolid aga puuduvad. Nii
 peavad maaslapsed, kes tahavad kõrgemat har-
 dust saada, linna tulema, ja peavad siis
 lahus olema oma vanemaist ja kodust.

linnaelanikkudel, kes käivad temistuses
 kontorites või riigitemistuses on elu kergem kui ma-
 elanikkudel, aga leidub ka neid, kel ei ole
 tööd ja peavad puudust kannatama.

linnalastel ei tarvitse karta minna ega heina
 müüa, vaid võivad nirkaua magada kui tahavad.

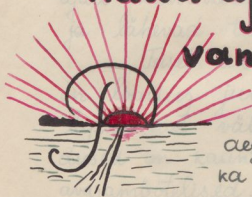
linnas ei tarvitata ka enam nii palju vanu
kombid kui maal, seavasti on pood ja kontserdid,
mida ka maal tehakse, aga märksa vähem kui
linnas. Jaanipäeval ei panda tõrvatiimni põlema,
vaid lastakse õhku ilusaid ravite ja süüda-
taks veel mitmevärviline ilutulestik.

Hariduse tõttu ei tarvitata lastel kauget elama
asuda kodust, sest koolimajad asuvad linnas.

Sellist näeme, et hariduse suhtes on linnas
parem elada kui maal ja linnas leidub hulga
rohkem haritud inimesi kui maal. Aga inimesed
tahavad ikka oma kodu elada, sellepärast
ei taha ka kugi maaelanikkudest maalt
lahkuda.

Aasta-ajad ja vanus.

aralleelselt aasta-
aegadea areneb
ka iga eluolevuse va-
nus. Algusest-kevadest-
siirdub areng lõpule, kaob-sur-
male. On loomulik, et sellele
korrale allub ka inimene.

Esimene aasta-aeg on kevad.
Kevadel kogu loodus tärkab elule.
Puud lähivad lehte, rohi tärkab,
lilled hakkavad õitsema. Algul

on nad kõik väikesed ja arglikud. Puude pungad sirutavad oma otsakesi, rohi pistab oma ladvad välja mullapinnast ja lilled hakkavad oma nuppe avama. Aegajalt kasvavad nad suuremaks ja lähevad tugevamaks.

Teisel aasta - ajal, suvel, on loodus juba nii-öelda lapse - east väljas: kõik eluaval-
dused on kaunis täielikud ja avaramöötelised. Puude lehed ka-
hisevad õrnalt ja uhkelt tiuk-
käes. Nende heleroheline värv ki-
rab kui värskeltvärvitud kuub.
Rohi on õrn ja värske — ka tema
on uhke oma värvile: ta tõstab
julgelt oma pea ja läheb vaprasti
vastu eluraskustele. Lilled on oma
nupud avanud ja vaatavad

nüüd täie näoga maailma. Nii
möödub aasta-aeg suvi julgelt,
rapralt ja uhkelt.

Kolmandal aasta-ajal-sü-
gisel - on kõik tunduvasti teissu-
gusem. Puude lehed on muutu-
nud mitmevärvilisteks: kollasteks,
punasteks, pruunideks jne. Puud
ei kohise enam nii uhkelt tuule
käes kui suvel, vaid lasevad
pead longu ja ei hakka vastu
tuulele, kes neid vintsutab. Vih-
ma ja valju tuule käes kolletub
ja närtsib rohi. Paistab, kui kum-
marduks to kogu looduse ees.
Lillenupud on varisenud ja varred
kannavad nüüd enamuses pruuni-
värvilisi seemnenuppe.

Aegamööda kõik elu ja rõõm
vaibub ja närbub.

Taakub neljas ning viimane aasta-

saag - väine talv. Päik, kui oleks
 see - rõõmsad - allaapind ja püüd

... ..

... ..

-aeg — vaikne talv. Päib, kui oleks
kõik surnud. ellaapind ja puud
on mattunud lumega, kui oleks
tahetud katta puud, rohtu ja lil-
li surnulinaga.

Elisamuti on ka inimese va-
nusega. Laps sünnib, elab üle oma
esimesed aastad, saab koolialiseks.
Ta on nagu noor taim kevadel.

Saades vanemaks ja tugevamaks
on inimene nagu lill suvel. Ta hak-
kab paremini tundma maailmaelu
ja vaatab nagu lilleõis taie näoga
maailma. Ta on julge, värske ja
elurõõmus, saades kõigega hakkama.
See on ilusaim aeg inimelus. Inimene
on veel uhke oma olemasolule.

Vananedes iga olerus tahab olla
ikka enam ja enam üksinda; ta on

vaikne, tagasihoidlik ja elutark. Tri-
mene ei vaata enam nii uhelt
maailma, ta pea on halb. Sageli on ta
haige ja vajub jõuetult voodile.

Küüd saabub viimane hetk
inimese elus — ta surm. Kagu sureb
kogu loodus, nii sureb ka inimene.
Kagu kattub loodus valge surnulina-
ga, nii kaetakse ka inimene. Ta on
sündinud, teinud lapsesamme, noor
olnud, vananenud ja surnud.

Kagu näeme sammuvad aasta-
ajad käsikärs inimese vanusega. Kokku-
võttes võime öelda, et inimese elu võib
vaadata tervikuna kui üht pikka
aastat.

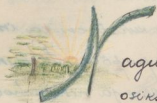
Asta-apat fa vanos

Asta-apat fa vanos
 agas asta pagasat din vana
 chis — cantaregatoe na
 vana na anume de vadetita vana
 vana vadetita lina vana vana
 duna vana vana vana vana
 asta agasat, vana vana vana
 vana vana vana vana

Eximius vana-apat
 vana vana vana vana vana
 vana vana vana vana vana
 vana vana vana vana vana
 vana vana vana vana vana
 vana vana vana vana vana
 vana vana vana vana vana

Alexandra Pull.

Aasta-ajad ja vanus.

Kagu aasta jaguneb üksikuks
osaks — aastaegadeks, nii
võime ka inimise elu vaadelda osade
kaupa, vastavalt tema vanusele. Kagu lo-
duses sünnivad muutused üksikul
aasta- aegadel, samuti muutub ka in-
mene tähtsate vanuseaastail.

Esimises aasta-ajaks on
kevad. Kogu loodus on ühe riie, va-
gu ettevalmistuseks mingisugusele suurele
ja tähtsale sündmusele. Lilled pistavad
enda peonesid mullakatte alt ja vaata-
vad nautades vastu enda suure hea-

teigjale — päikesele. Puud ja põõsad
ajavad pungi ja õrn kevadine rohi ka-
tab maad. Ei enam kiski kibetki lund
talviseist tuiskest, hävitavaist tormest, ja
paistab, nagu ei tuleks need enam kunagi
tagasi. Lõikjal vaid rõõm, elu, elu, elu.
ne ja sidistus.

Samasugune kevad on ka inimes-
elus. See on inimese lapsepõlv. Inimene
kasvab vanemate silma all ja nende hoo-
litser käsi teeb kõik, et elu oleks hea ja ilus.
Ta on vaba igasugustest muredest ja raskus-
test. Kogu elu paistab „lilleline“ ning palju-
tõotav, ei midagi vastumeelset.

Järgnev aasta-aeg on suvi. Su-
vi on toremaid aegu ildse nelja aasta-
aja jooksul. Lilled on oma õied avanud
ja hingavad suvist, tervet õhku ja päike-
paistet kui võimalik. Puude lehed on kas-
vanud oma kasvu haripunkti. Kogu
loodus on õitsemishoos. Suhe igasuguse vaa-

tad, kuulduv linnude sirinat ja laste kilkeid. Sel ajal on ilu ja liikumist nii maal kui linnas. Luid kasvatsutusi ja raskusi on jäänud loodus juba üle elama. Pole siiski alnud kõik päevad päikesepaistelised. Tihti on suvelgi tormid halvanud loodust, mürdnud puud ja hävitanud lilli.

Ka inimese elus on somasugune õitsumise-aeg. Tä on juba täiskorvanud ja saavutanud enda ilu haripunkti. Ühesõnaga — ta on muutunud täielikuks ja küpseks, nii mõistusest kui kehaliselt. Luid kuna ta elusvõimel oli täis rõõmu ja rõõgi elus vaid õnne ja ilu, siis teab ta aga nüüd, et elus on ka omad varjuvõimed. Ette mitugi kord on saatus karm käsi ähvardanud matta tema parimad lootused ja vaid

haua võib leida täielikku õnneloolisust — külvitöö — on selgata, ja inimene hakkab vähehaaval tunda saama enda „külvitöö“ tulemust, nagu suvelgi põllumees võib maitseta mõndagi kevadel külvatud viljast.

Järgmisena on sügis. Sügis on juba kurvem, kuid siiski teatud mõttes lõbus. Loodus hakkab oma värvi muutma mitmekesiseks. Puude lehed muutuvad värviküllaseks. Lillide ja mitmesuguste taimede õisi asendavad valminud viljad, kobarad ja seemned. Ühesõnaga — kogu loodus on küpses saanud ja jagab inimestele saaki rõhkel käel, muidugi selle järgi, kuidas külvatud. Tõrjakihtide puud oma lehed langeda, ja kogu loodus jääb üheskõikseks ja külmaks, sest on

möödunud se kauaoodatud suvine
 öötsaeg.

Lügis on ka crimeleus. In-
 mine on täiesti küps. Ole on näidanud
 end oma mitmekesises Inmine on tun-
 da saanud nii häädelt kui ka halvust
 ja nüüd mõistab ta elu sellisena, nagu
 see tõesti on. Kõik mõnelgi on juuresed
 muutunud halliks, mis tunnistab, et
 raske töö ja karm saatus pole paita-
 nud pead, ja mõnigi on murdunud
 elutormis.

Elusigis on nagu hõlke
 sigisei, lõikusaeg. Igaves tunneb, et see,
 mis kiviloatud elukevadest või ka suvel,
 nüüd mitmekordset saaki kannab.

Järgmisena on talo
 Puud on laskunud lehed, rohi kollekti-
 nud ja lilled oma ilusad õied kaots-
 nud. Lumeriip kotab maad. Lõikjal on
 väikus.

Ka elutalo on rakkne. Inimene on juba
vana, teda ei huvita ükski rõõm ega lõ-
busus, nagu see sündis elusurel. Inime-
ne on muutnud vaikseks ja tõrseks, ta
teab, et varsti tuleb oodatud ja igotatud
igavene rahuaeg, millesse viib teda — surm.

Kui näeme kokkuvõttes, et
aastat teurikuna võib vaadelda, nagu inime-
se elu ja vastupidi; üksiku inimese elu võib
vaadelda kui suurt, pikka aastat.

B. Off.

Uastaa jääd ja manus.

Uastaaega võit võrrel-
da inimese arenemise
faasidega. Kagu kevadele
järgneb suvi, suvele sü-
gis ja sügisele talv, nii areneb ka
inimese elu, algugi et ta tahaks
mõnda ebameeldivat osa suelt ära
jätta, ometigi ta seda ei saa.

Kõvad algab ja areneb eelasi pik-
kamisi. Esialgu ei saagi tunda ää-
ti pidaada kevadeks, kuid igaüks
teab, et sellist tuleb aastaaeg, ilusam

ja puhtaim. Ka kevaded on väga mitmesugused oma inloornult ja pikuselt. Kõrden kevad täis päikesepaist, tihedat aga täis kõledust. (Mõnikord) Samuti on inimese arenguga. Esialgul ei ole lapsel veel arenenud taavakal, kõnelmisvõime ja muid omadused. Tal tuleb võidelda lugematute vaenlaste, haiguste vastu. Kevades aga arenevad tal ka need omadused. Algas noorus, kaunim ajajärk inimese elus. Tal ei tarvitse tunda veel elumuresid. Aga nagu kevad on oma loomult mitmesugune, nii tuleb ka mõne inimese nooruses mitmesuguseid alukordi. Vastlapseil on noorus tihti täis kõledust ja tal saabub varemini ajajärk, kus ta peab endast hoolitsema.

Kevadde järgneb lühikes suvi.

Trinimised märgivad seda üleminekut küll päevade ja isegi nädala järele, kuid loodus, kui ka inimene ei saa seda üleminekut täpselt näha. Sevi on täis valmisvat vilja. Sevil kogutakse ja tehakse tööd sellaks, et oleks talvel võtta-elus tarvisminuvaid asju. Selles ajajärgus on loodus täies võitluses enda eest. Iga taime, iga puu püüab ennast kaaitada jõude ja karvade, sest see on selline parim aeg.

Ka inimene on sel ajal parima tõoise juures. Ta püüab koguda ainult jõudest sellaks, et vanaduses oleks küllalt murda elada. Tal on sel ajal jõudu kõige rohkem ning võitlus oma alimasolevust ta teeb, mis suudab. Pikkamisi kaob tema tahe noorusse lõbusdiks ning algab tema elus uus ajajärg.

Lugis on hilde jagama ande. Ta on
nagu palgemaakspäev ametnikule. Tõlku-
meeste jagat ta tase surise ning ko-
gu aastase töö ning vaeva eest. Nüüd
saavad tase need, kes on vaeva näi-
nud ja suvel töötanud, kes aga pole
suvel selles midagi teinud, ei saa
ka tahta siigisel ande.

Ka inimesed peavad sel ajajärkul
elama end töölas tunitud tekest.
Nüüd elaks hilja vanadusele mäelda,
sest nüüd ei jõuaks enam oma
elaks kätte saada. Siigiametnikud saavad
pensionit tehtud töö ja vaeva eest, ka see
on võrdeline nende laiseas tehtud töö
väärtusega.

Ning siis tuleb talv. Loodus kujukub teh-
vunne. Siin on su aasta möödus. Ta-
metsi inimene peab nüüd kujukuma unne-
surmaunne. Nüüd on ta, nagu looduse,

hvolitserud järglaste eest, täites
 ühiskondlikku kohust.

Üldiselt sarnaneb inimese elu
 looduse arengule, ainult inimese elu
 võib saada oma arenguteel katkestatud,
 looduse aga ruttab edasi. Lindlas
 järjestuses, kevadest – talveni.

Alustaajad ja vanus.

Alustaajad ja vanus sammuvad
käsikäs.

Eluevad ehk lapsepõlv sarnaneb väga
kevadega. Kevad on ilusaim aastaaegadest
ja ka lapsepõlv on ilusaim osa inimese
elust. Kevadel tärkab noor noheline nohi
maast, puudel ja pöösastel puhkevad
puugakesed, nähtavale tulevad noored, õrnad
lehed, lilled tõngates mullast lõõvad

õitsele — terve ilmas tärkab elu. Näib
nagu teeks [terve] rogu maapinnal tärkand
elu ettevalmistusi mingile pikale teekoma-
le.

Kii on ka inimese ilusaimas eluas
— lapsepõlves. Tehakse ettevalmistusi lap-
sepõlvele järgnevale elule.

Tead ei tunne tugevaid, metsikuid
tõrme ega külmni tuuli; igal pool, kuhu
sa ka ei vaataks, näib olevat muudetn
ja elurõõmus. Kii on ka lapsepõlves.

Tundmatud on veel vintutavad, sünged
elutonid ja suured, koormavad elumured,
mis nii mõnegi hauda viib.

Suvi — teine ilus aastaaeg —
sarnaneb vanemale noorusele. See osa
inimese elust on palju enam arenenud
ja on valmis astma ellu. Suve mõõduks
kaovad viimased ilusad ja soojad
päevad. Kii ka inimese elus viis jõuavad

hõpule ehk ilusamad ja mustad päevad, mis ainult ilusa mälestusena meeles püsivad.

Sügis — kind väike, udune ent ootamatult tõusnud kanged tõruid teevad suuri kahjusid, laastates mis ette juhtub.

Kii on ka elusügisel, suured elumured keruvad ja kaovad surestes inimest. Mõni kannatab palju elumurede koorma all ja suure kannatuse tagajärjel jääb võitjaks, ent leidub ka neid, kes elutunnis languvad.

Kuid sügisel on ka midagi ilusat. Kõrpsi-
li püudel ja põldudel näitab, et nad on valmis korjamiseks. Samuti ka inimene ootates viiskümmeend on küps, valmis kõike vastu võtma, mida ehk igaves ei pakuks.

Talv — ilusa valge nööga, kuid külm. Inimene ehk lõppaastale, nurgaenu. Hallid juuksed ja kontud näol jukustavad, et on tõusnud läbi süngete elutunide

ja õnnelikult jõutud vanaduse päevini ja
nüüd, oma volused täpsalt ja hästi
täitnud, oodata vaikselt, palves elu lõpetust.

Küsi näeme, et inimese elu on üks
pikk aasta, mis on jaotatud aastaaega-
deks ja mis on võrreldav aastaga,
ühel võikse ühikuks igavikust.

Salme Tiidemas

V prg. klass.

Hää ja halb õpilane.

ui, võrrelda hääd ja halba õpilast, süs —
 liane, et nad erinevad tumelest tõiasti. Hää õpilane püüab
 iva paremuse poole, kuid halb suurtu pahumustele.

Vaadeldes esimesena halba õpilast, puutub meile nohe
 silma, kuidas ta hommikul voodist tõuseb. Ta võib matuke mel voodis,
 kui kell tõesti juba hirmuäratavalt palju, tõuseb lõpuks vastumeelset,
 sest ei tahaks kuidagi nooli minna, kasad klassitööd ja õpitakse
 palju. Lõpuks ta kiitub, aga õnnatust — kitiil pole sraad. Hääs oli pesus,
 ei dnuud ju elmisel õhtul aega, sest huvitav jutusaamat oli lugeda.
 Püüid suure rutuga harras sraad õmbema. 5 min. püüduv 29 ja 29
 peab juba noolis dema. Ruttu, ruttu srae peale, aaga pole süvagi,
 mantel selga, mapp nütte ja nooli.

Teised tulid juba põlvilt ja lapsed klassidusse, muidugi norrapidaaja õpetaja
tagi mänuks oma vihm, et hiljaks jäänud paber. Kõik õpilane jõudis
just klassi, kui õpetaja algas tundi.

Pinginaaber vaataski nii imelikku näoga halvasti õpilase poolt. Oli ka
põhjuse: kas nii vilku peal. Kõik ta püüdis vabandada, et põlvnädalaga,
aga kuhu sai see kellelegi tegemist.

Õpetaja näeb teda ühes naamatuse ja vihkusega vastama tulla. On hädal
— vihk sõnu jäänud. Ütleb, et on unustanud ja et on teinud süü, et
kui õpetaja ei usu ja ta saab karistada.

Kõik peab püües natuke tähele panna õpetaja juttu, kuid
kõrvalt tuleb üks paberitükk vastu nägu. Ootab nüüd on näinud tähe-
lepanu pööratud paberitükkile ja selle vihkajale. Kõik võtab ka tema vihkust
leht vältja, muudab jupiks — vihkust paber lendab läbi õhu, just
nagu õpilase nina pihta, kas tähelepanuga kuulis õpetaja juttu. Aga
õpetaja nägi seda, kuidas murras sisse. Tõusis ka teiste
tundide ajal ta ei pannud midagi tähele. Tundide lõpul ei
sai mantlit kuskilt. Teabki kütta sõnu minema. Tähtpäeval sai
kantselärist nähte, oli suure rutuga arvuti unustanud ja kõra-

pidaja õpetaja siis ära.

Kõhe peale nooli, matkus õppida, aga ei mõista ülesandide lahendamist, loeb korra läbi, see on kõin, peabgi teised ootavad teda jalutama.

Sõõb rutte, lähelni. Kolitab, nuni õhtu pimeduseni.

Kõju tulnud, hakkab jutusaamatust lugema. Siis tuli meelde, et ärs harr jutas di ju na riigaliinult täha. See rutte valmis, sest tuli naestub varsti, poolad laused on muidegi vahel ja vahel. Lähel magama, kõin niidet segamini, hommikul peab jälle õstima.

Kui on lood halva õpilasega, kuidas hea õpilasega, seda näeme.

Hea õpilane tõuseb hommikul koke üles ja teameeliga, sest naitööd täna oodatame, saab jällegi häid numbreid. Riistub rahulinnult, niidet on kõin korras, sõõb namasti kõhu täis, kodimapp on na valmis juba. Kooli jõudnud, ühed õpilased õpivad, teised kirjutavad ülesandeid. Kolitatakse palvele, palvel laulab ta kenasti tüstiga vaasaga nana ja ei aja juttu.

Tunnis paneb hästi tähele, kui miritakse, annab selgid vastused. Teda pabrimuulid ei häiri, et küll üks mina pista läks. Kõju tules lähel jalutama, siis sõõb ja hakkab õppima. Õpib tähelepanu ja

hõlga nii kaua, kuni nõin on selge. See kestab paar tundi. Kui
nõin õpitud, siis teeb seda, mida ise tahab.

Õhtul enne magama minekut kontrollib oma riided
järel, kui liiab kuniil suue, parandab ära. Magama läheb kell
10 või 11, enne magama minekut pesib hambad. Vast rahe
järele magama, sest nõin on korras ja hea, mis muud ei
ongi enam.
Õhineguised on mõlemad õpilased. Suur vahe on nel.

Ugaines midugi soovib olla hea õpilane.

T. Puhk.
IV. kl.

Minu tänavune suvi.

Minu tänavune suvi mööduks kaunis
lõbusasti. Vabanenud koolist, sõitsin
kohe maale, onu pooli külla. Tema talu asub
suure ja laia jõe kaldal. Aitasin onu tütar
mitmeid majatois. Käisime koos metsas lilli noppi-
mas, jões suplemas ja ka vahel paadiga sõitmas.

Kord ühel ilusal pühapäeva eemalõunal
sõitsime, võttes kasa võileivast, paadiga jõele,
taksime nimelt minna täiel pool laia jõge
astuvaale heinamaale ja natuke eemale kasvav-
ale heinamaale männimetsa lilli ja taimi korja-
ma. Seal laulsime ja lullitasime mis hirmus.
Järske libises Helmsil, nii oli minu suutähe
nimi, king jõkke, mida ta hoidis käes takti-
lõomise pulgana. Olles tirkos väet hüppas ta

kingale järele ja sai selle suunvaevaga veel
kätte, sest ta oli ütle mata hea huija. Rõnnud
paati, läks sõit jälle lõbusasti edasi, sooja päi-
se käes kuivatati me wanti kinga ja asi oli
kõik jälle hea.

Pühapäev möö-
das ütle lõbusasti,
suplesime ja lau-
sime kahukuni suu-
re metsa veele,
mis kasvab ühe

jõe kaldal. Vahel olid õhtu kätte jõudnud
ja me sõitsime lõbusas tujus koju, kus muud
juba oodati. Sõitsin koju tagasi juuni lõpus,
sest juulikuul alul algas üle üle-sestimaalise
gaidjukkide õppelaager ühändjalar. Selleks
ajaks sõitsid näe üle 100 mandri gaidi.
Elu oli laagris tõesti tore. Elitamine endile
tolgid ja nadime mud hästi sisse. Olime
ragu linnud vabas looduses, liivasel muu-
ramal, kõrgeti mändide all. Toredata õhtul

lõkkeõhtud mida me konaldanime. Lõpplõkke-
õhtu konaldanime Kuussaare lossiköivil,
kuhu oli kogunud palju rahvast. Omandi-
plikade ettekanded leidsid suurt poolthoidu.
Kui lõppes laager ol' tume, nager olis kusa-

gil üksikus maakes-
tapis, kus üldse pole
elu ega teisi inimesi;
üldiselt ei leidunud
midagi, mis olnud
lõbustanud.

Suve lõpppool oliin haige ja pidin olma
peaaegu kogu aja voodis. Oli mõeldus siis
minu tervaneme suvi üldiselt päris hästi
ja lõbusasti.

Lepp, Helga.

Minu tänarune suvi.

Minu tänarune suvi oli lõbusam kui ükski teine suvi on olnud. Koolist vabanedes olid ilusad soojad päevad ja tunnistus tõi terveks suveks rohkem lootust, kui seda võis arvata.

Paar päeva pääle kooli lõppu algas leisis noorukite laager. Lõksime ka laagrisse teisi külastama. Laagris oli tore. Meil ei olnud päevakavas muud ette nähtud kui hommikusöök, lõunasöök ja õhtusöök. Nii võisime terve päeva metsas hulkuda ja maasikaid süüa. Magasime koolimajas. Seal olid

õled maas ja igal hommikul, kui üles ärgasin, oli
mu naha üleni punane. Küll oli seal igasuguseid pu-
tukaid. Kuid ei see rikkunud meeleolu, sest varsti
oli ununenud hommik ja hakkasime kõie mõtle-
ma lõkenumbrit. Mina olin saianaine ja õh-
tel, kui seda ette kandsin, ei tundnud mind
keegi ära. Järgmisel hommikul sõitsime laag-
rist ära. Leisi bussis oli palju inimesi ja kole
mütsas. Meie kõigi südamed olid pahad ja kui
linna jõudsite, siis olime kõie päris haiged.
Teine laager toimus Mändjalas. See oli samu-
ti noorkotkaste laager. Naismoduratsel aga
ei olnud aega minna laagrisse poisse toetlema,
mii pidime mina ja homni selle enda pea-
le võtma. Esimesel päeval ei käinud ma laagris,
kuid teise päeva hommikul läksin. Jõudsin
laagrisse just sellises ajas, kui hakkati lõunat
valmistama. Hr. Elmik oli ooberkokk. Homni
ja mina olime kokad. Kaks poissi olid mää-
natud korapoisteks. Sel hommikul sõitis hr.

Elmisk liima. Mina ja Lonni panime siis tam-
gypudra meema. Panime poisid pudru järele
vaatama. Mina läksin siis suplema ja Lonni
magama. Vahepeal oli meie ooberkonnale taga-
si tulnud ja muisuguse tule katla alla teinud
et pudru kõrbes põhja. Kuid meie õnneks oli
poistel nii hea isu, et ei olnud kuulda sö-
marastri murinat. Järgmisel lõunal oli õu-
nasupp ja kartulid kastega. Panime endile
kausiga telki jahtuma ja ise lõksimeeste-
le süüa andma. Natukese aja pärast tuli-
me oma suppi ära sööma. Oh sa hel-
dene taevad, pole tilkagi enam kausi põh-
jas. Pärast tuli välja, et pisike Ilvar ja
Sven olid teinud meie kausid tühiaks.

Igal õhtul, kui ma jalgrattaga koju sõitsin,
pidin enesele tubli sauna tegema, sest olin
ileni rasvane suure väliköögi katla pesemi-
sest. Kord lõksime külast püüa otsima.
Ühes peres oli keegi vana preili, see ennustas.

meile tulevikku. Nii lõppes see lausuge
meile toredate mälestustega.

Lügisel toimusid Kuressaare tennis-
võistlused, mis olid ka väga huvitavad.
Need kestsid üle nädala. Peale võistluste
lõppe algasid ka kohe koolid.

Kiisugune oli minu tänavune suvi.

MINUTA KAVUNE SUVI.

92

Ralf Tuli

inu tēnāvune suvi oli ilusam kōi-
gist eelmistest suvedest. Sel suvel
olin maal, onu talus. See talu
oli ilus ja korralik. Seal oli palju
loomi ja lindusid. Suures aias, kus kasvas väga pal-
ju marjapõõsaid ja puid, oli väga ilus mängi-
da teiste lastega mitmesuguseid mängu-
t. Ohtuti oli meid mõnikord hea kamp, siis mängisi-
me ka palli. Minu suviseks elukorteriks oli väike-
ne põõsikutuba, kus põlde minu ei olnud keda-
gi.

Meeldisid mulle
ametiks oli mul
hobuste toomine
ja viimine kar-
jamaale. Meid
oli neli ja nad
olid väga ilu-
sad ja suured.
Alati istusin kōi-
ge ilusama ja
suurema kõrvi
selga, teised
jooksid kõrva.

Alati läksin ma galopis. Karjamaale oli kolm kilo-
meetrit ja neid kõiki ma ei galoppinud, ainult
esimese ja viimase galoppisin. Enne sõitsin hobus-
tega kogu suve kestel ja see oli minu meeldi-
vaim amet.

Tööd mulle midagi ei antud, sest loks on juure
suureks puhkama. Tegin ainult seda, mis mulle meel-
dis. Suurema osa ajast veetsin mererannal, mis
asus meie väga lähedal, ainult pool kilomeet-
rit. Seal käisin igapäev, päevitasin end tantsu-
prooviks. Sageli tuli sinna palju noori, siis kakka-
sime palli mängima. Eriti pühapäeval oli seal
palju inimesi, kõiki vanu ja noori.

49

Sel suvel olin vaba õppimisest, sest polnud min-
gisugust suvist tööd ega järeleksamit. Ka olin
vaba tööst, onu üles alati minuke, et minia ole-
taknud maale puhkama, aga mitte tööd tege-
ma, et puhaku ma aga end hõsti välja, sest
talvel hakkab töö koolis.

Nii veetsin selle suve täitsa vabana. Tehes ei
müüsi suvel tööd. 20. augustil tõi onu mu linna.
Mööda olen linnas ja ümistan kodus õppides
veel mõnda leidnud suvest.

Helga Täna.

Igaüks on oma õnne sepp.

E

lades võib leida inimesi, kes arva-
vad, et õnne ja õnnitused on ju-
ba enne sündi inimesele kind-

laks mää ja et inimene peab nu-
rjemata alistuma sellele. sest, "kõik lähel-
ikrugi nii, nagu ta minema peab!" Kuid
mina arvan, see vaade on ekslik. Kõik - ka
õnn - on saavutatav ja olema inimesest in-
dast!

Vanasojagi ütleb: igaüks on oma õn-
ne sepp. See on tõsi! Õnn peitub ihalda-
tud ja unistatud eesmärkide ja soovide
täitumises ja nende täitumine on ole-

ner, kahtlematult, inimesest endast. Kui inimesel on usku ja lootust enese võimeisse ja raudematut tahtejõudu ning energiat — siis on ta kindlasti võimeline saavutama õnne.

Tõsi, õnne saavutada on väga raske, kuid sugugi mitte võimatu. Paratamatult satub inimene esmäärivale saavutamisel mitmesugustesse raskustesse, mis näivad esimestel silmapilkudel ületamatukena, ja siis tõmbutakse kokkenuult ja pethenult tagasi. Ning ühes sellega on kaotatud usk enda võimeisse. Et uuesti alata — selleks ei jätku julgust ja üksnäkselt lepitakse olukorraga. Sellisel juhul ei saavutata, muudugi, eesmärgi — õnne, kuid selles on siiski jällegi inimene ise.

Kui sagedasti öeldakse, et „sellel inimesel veel elus, sellel on õnne nagu tõrva juu.“ Pole mõeldav, et „õnn jookseb inimesele koju kätte“ ei — selleks on vaja teha tublit tööd. Inimene peab kangelaslikult ületama kõik takistused

ja töked - ja alles nii saavutatakse ühes
eesmärgidega õnn. Peitugu see õnn siis kas rik-
kuses, kuulsuses, töös või ükskõik milles - saa-
vutata on ta on.

Õnneks on oma õnne sepp - see vana-
sõna on ja jääb tõeks. Hakju ainult, et paljudel
inimestel ei jätku nii palju rihksnõuust ja pü-
sivust, et teda saavutada.

Laine Tõäär.

Looduslikult ilusaid paiku Saaremaal.

Kõige ilusama looduse kogu Saaremaal
 on maab tõesti Undva poolsaar. Seal on
 haruldaselt metsik loodus. Suured põlis-
 metsad, palju järvi ja suur Läänemere,
 mere ääres kõrge pinnorannik. Undva
 küla juures asub Põdragu järv. Järvesse
 ulatub väike maanurgake, millel asub
 palju vanu ohvrikive. See maanurk olla
 vanasti saar olnud järves. Keset järve,
 järve põhjas olla kividest ohvialtar.
 Undvas leidub väga palju ohvrikive,
 mõned niist kõmisedad, kui tugevamini
 pundutada just kui oleksid suust õn-
 sad. Põdragu järvest mere pool asub

suur okasmets niivõrd metsik, et metsa
veerel on vaid üksikuid jalgrada, kau-
gemal pole midagi. Undva küla ko-
hal ja vana tuletoru pool on madal
liivane rand, kaugemal Suurikul ja
Vaigu pool on kõrge pankraanik, mil-
les leidub mitugi maekristalli tüüpe.
Ranna lähedal metsas on olusaid jär-
venesi. Jalgrada mööda minnes kogu
aeg tihe mets ja äkki lagendik ja
järv. Küla juures on mets liivane, puu-
de vahel on suured liivahüüed. Siäl
on ka kõrge tuulisema ilmaga väikne,
kostab ainult puude ja mere kohin.
ellu on tore tormiga, muudugi rannalt
vaadates, suured lained veevees mü-
hinal randa ja nii kaugelt kui vaa-
tad, aina lainete valused hargad.

Ilusaime koht on tõesti Ilutsa järv.
 Seal sinna asuvad väikesed järved,
 nende kaldad on soised ja säääl
 kasvavad üksikud kuldunud kased
 ja männid. Palju lunde on säääl,
 kevadel ingi lunki. Ilutsajärv ise
 asub suure metsa ja liivalagendiku
 vahel. Ilutsa serval järve kaldal
 on suur küla. Järv on väga suur ja
 temas on palju ilusaid metsaga kae-
 tud saarekesi. Samas on ka tihedalt
 väli üksikute männisaludega. Vanas-
 ti olla liiv rühe küla enda alla
 matnud, nüüd on küla kaitseks suur
 vall, millele istutatud lemmid. Liiv
 on kohati nii kõvaks tuisanud, et
 võib peal käia. Ja kui palju on
 seal liivas lundude, loomade jälgi.

Vahendeid õpilase iseseisvaks enese- arendamiseks.

Präegusel ajal, teaduste ja valguse sajandil, on eriti tähtis, et inimuse üldised teadmised oleksid võimalikult suured. Samuti ka õpilasil — nemad, kes arenemisajastul, peavad püüdma omandada kõike, mis elus vaja. Ei piirdu üksi õppetööst, olguigi et koolis püütakse anda suurel määral näpunäiteid nii vaimsele alale kui ka praktiliseks eluks. Seepärast peaks õpilane ise leidma vahendeid, mis aitaksid suurendada ta vaimuvara.

Kõige kõttisaadavam ja parim vahend, mis aitab tõsta õpilase vaimset taset, on raamat. Hinnult raamat on võimal-

danud arenda inimese maailmavaadet praeguse kõrguseni ja
ikka kaugemale edasi. Raamatute läbi saab inimene ka uut
energiat, lugedes vaimukate inimeste teoseid. Ta on nagu
suur valgus, mis põmedusvärku punuvad varjud sumbib la-
ganema häbivärsas. Ometi pole iga raamat lugemiseks sobiv, see-
pärast võib tekkida küsimus, et misuguseid raamatuid peaks
loetama. Õpilane peaks valima selliseid raamatuid, mis aitaa-
ksid suurendada ta teadmisi oma huralal. Soovitar on lu-
geda teaduslikke kui ka kirjanduslikult väärtuslikke raama-
tuid. Eriti tähtsaks võiks pidada viimaseid, mis aitavad
tõsta ka õpilase kirjanduslikku stiili. Ei ole soovitar lu-
geda m. „sõpikirjandust“, nagu seda on kriminaalromaa-
nid jm.

Lamuti on kasulik vahend õpilase enesetundamise
alal mitmesuguse ajakirjanduse, näit. ajalehe lugemine.
Kuid peale ajalehe on veel palju teisi ajakirju, millede
lugemine suurendab õpilase teadmisi ^{mitmel alal}. Kirja-
gused olekid väärtuslik kirjanduslik ajakirja ^{„soomine ja mitmesuguse“} „Varasim“,
^{„ja ajakirja“} milles käsitletakse kunsti, kirjandust jm. ning arvestatakse
mitmesuguseid teoseid jne.

Ka on soovitar käia õpilasil teatris ja kinos. Tihti
lavastatakse teatris stendusi, mis pakuvad õpilasele mõn-
dagi õpetlikku. Lamuti võib seal näha dekaratsioone, mis
väärtivad tõsist vaatamist.

Kino suurendab vähem pakkuda õpilasele kui teater,

sest harva esineb filme, mis olekid sobivad õpilasile. Hinnult üsna suured filmid, mis sisult psühholoogilised või ajaloolised, suudavad kasulikult olla teadmiste suurendamisel.

Vahend, mis suurel määral aitab laiendada silmaaringi, on reisimine. Lühemast teelks reisimist pidada ka üheks sobivaks enesearendamisteguriks, kuuld, millega reisimine peases on, teevad viimase mittekergesti kättesaadavaks.

Pomuti üheks hääks enesearendamise teguriks on male. Male nõuab suurt mõtlemisvõimet, mille tõttu ta pakub rahuldust ka kõige teravmõelsemale mõtlejale. Male aitab suurendada mõtte, fantaseerimisvõimet, kui ka mõtlemist. Selle mängu populaarsus on tingitud ta sisemisest harmooniast ja harukordsest kombinatsioonide rikkusest.

Kõne käsiteldud vahendid on abistajajaks vaimsete teadmiste suurendamisel. Kuuld ka füüsilisel ehk kehalisel arengumisel on suur tähtsus. Vahend, mis aitab tõsta kehalist kultuuri, on sport. Spordile on hakatud rõhku panema just käesoleval sajandil, mis pärast harrastatakse teda igas Euroopa kultuuririigis. Me teame seda tuntuud ütlist, et terve keha on terve vaim. Iga õpilane peaks seadma selle ütelse endale eeskujuks ja sellele järele talitama, arendades end vaimset kui ka kehaliselt — alles siis võib ta kasulik olla ühiskonnale.

Mõtteid sõprusest.

Jäädles mõtisklema sõna „sõprus“ juures, meenub mul aeg möödunud aastast. Minul oli siis hea sõber — kaver, nimega Hugo. Mainitud nime oli ema mulle valinud, aga hästi ei mäleta, kas varruliiste või mõne muu isiku mõjutusel oli see teostamata jäänud.

Hiljem, kui olin juba väikeseks poisipõngerjaks saanud, loodi mulle tilluke ketrapaeg, kes saigi selle nime kandjaks ja minu päras-
tiseks parimaks sõbraks.

Tal oli suur võlvitud otsaerine, mis sarnanes suurvaimude omaga, väike tõmp rina, kaks laia allapaale rippuvat kõrva, mis ta peale andsid mõtiskleva ilme ja kolmenurkliste kuju. Ja milline lahke, tähelepanelik süütu vaade täis armastusest täidetud allaheit-
mist, piirita tänuhinnast ja tulvil anduvast sädeles kõige vähemagi süütuise puhul tema lordast maskist. Värvalt võis teada, kust see tuli. Kas truusüdamlistest, õrnadest silmadest, tähelepanelikult rikki aktivaist kõrvadest, kui temaga räägiti? Või hoopis lõbusast

(kõhusast) sabaliputusest, mis väljendas ri-
semist rõõmu ja õnne.

Mõnikord ei aland see häsi, vaid ainult
lühike jalg, väike sõna, mis ta rõõmu aren-
das ära märatseks.

Ta oli päris meel oma külast ja toodud
meile väikese süütu aluseks. Tänuksel,
väikestel käppadel, mis teda ta noore elu
uurimata radadele kandisid, sisest pehme
lokkiskarvaline keha ja tõsine, näiliselt mõt-
tetarga pea. Tal tuli kiiresti läbi tõotada
harulike arusaamine maailmast. Ta uuris
maapinda, mida võib kaapida ja tuhvida
ja milles peitus mõnikord kõige hämmastava-
maid sümboleid.

Tema arenes pikkamisi kütteks ja õppis
hinnakalt mitmekesisid jahipidamise viise,
kudas piiratare lünde, kudas ta petakse
kasse. Ta õppis ta tundma sooje, päikesel-
paistulisi kohti, kus hea magada ja nurga-
taguseid peidurkastena. Nüüd jaoksis ta
igakord võidurõõmsana välja kui lähene-
sin talle, kas söömakuksamiseks või mängi-
miseks. Kõikjal püüdis ta rõõmsate hü-
petega mind aina saata ja seltsiliseks ol-
la. Kui sügav tema lugupidamine mu
vastu oli, selgus alles siis, kui ma ^{hargnes} kõrd.

jään ja nädalapäevad voodis lamasin.
 Hugo ei tahtnud mu voodi eest lahkuda,
 isegi söök ei maitsunud talle muide kui ma
 ka pidin sööma. Silmadest paistis endise
 rõõmsära asemel kurbus ja sageli võis
 aimata, nagu ritouks ta mind voodist
 välja. Seda suurem oli ta rõõm, kui ma
 juba rüüstõusta võisin. Väsimata hüplemise
 ja rõõmsa haukumise saatis ta mind.

Flakkasin ma roolis rõõma, siis muu-
 dugi sõber ei teadnud mu õraku
 põhjust. Ta alla istunud pooled päevad
 väraval ja isegi hülunud mere pärast.

On kahju, kui mõtlen sellele, kui üürise
 se sõprus oli ja kuidas saladuslike haigus-
 ta mult rõõvis. Ja nüüd puhkab niipalju
 häid ustavaid pilke, niipalju armastust
 ja rõõmu aia külmas mullas. Enne kui
 jõudsin meheks, pidin sellist kallist
 sõbrast lahkuma. Raske oli see kaotus
 mu hingele. Nagu poolikurs ja tumedamaks
 muutus seejärel mu elu, ja alles püüa-
 misi hakkas see valus haav paranema.

Nüüd suuremaks saades, muudles ja mõt-
 les sõnast "sõprus", tuleb mul meelde va-
 na truu sõber. Mõtlen: kas ei võiks leida
 inimsõpra, kes oleks nii ustav, truu ja

omakasupiiudmatu, nagu oli mu laps-
se põlvne neljajalgne sõber Hugo?

Olen alles noor ja elus kogematu, ei tea
selle sügava küsimuse peale vastust anda.
Riab elama, sotama, otsima — alles elu
otustab, kas saan selle õnne osaliseks
või ei.

Nii palju aga juba taipan, et omada
elu õiget, tõstet sõpra, ^{tähtsat} ~~on~~ omada kallist
varandust inimese elutüel.

Ühest suvevaheajast.

õppes koolitöö. Õpilased, kahvatute nõgudega ja aukuvajunud silmadega, tõrmasid heledalt, kiirgavalt kevadpäikesest valgustatud tänavaale. Nende silmad tuhmusid ses heledas valguses, rinnad aga paisusid täis värsket kevadõhku.

Nii mõnegi rinda oli raske mure piinanud, kui astus tänavale, kuid siin kadus mure, rõõmus, helge kevadilm kiskus teda enda keerisesse.

Mulgi oli süda täis rõõmu, kui astusin kiirelt mööda tolmuseid tänavaid oma korteri poole.

Seal einestasin, võtsin oma vähesed pakid ja kihutasin jalgrattal maale, oma koju. . .

Algas suvi, juhtumusterikas, täis värviküllust rõõmu ja õnne. Päev päeva järele kadus aja merre suve ilusaid päevi kiirestõis ja askeldusis vanemaid airates.

Siis ühel päeval võtsin nõuks õige kallameheks hakata. Seõtsin õnged vihmaussidega ja viisime need siis õhtul naaberpoisiga merre, mitte väga kaugele rannast. See õngede merrelaskmine nõudis meilt suurt vaeva ja aega, nii et enne kui pooled neist olid meres, läks ilm pimedaks. Saimme ülejäänud osa

ka kuidagi sisse, ja kui tahtsime hakata kiiresti kaldale sõudma, kolksatas paadil kiil vastu kivi ja ette vaadates nägime läbi pimeduse mustamas kallast. Meie esimene kalareis oli seega ebaõnnestunud, sest õnged olid sattunud peaaegu kaldale. Kuid parata polnud midagi, ümberlaskmisest ei saanud olla juttugi, sest ilm oli vahepääl täinud täiesti pimedaks.

Sel ööl pärast juhtumusterikast koduteekonda, magasin õige vähe, sest ootasin hommikut ja mõtlesin, kui palju kalu me hommikul välja tõmbame.

Varsti saabuski hommik. Idas hakkas taevast punetama, hommik koitis. Esimesed päikesekiired peegeldusid vaikselt, selges merevees, kui hakkasime õngi välja võtma. Esimene pool neist oli sattunud parajale kohale ja saime ka mõned kalad. Kui aga jõudsime õngede lõpu lähedale, märkasime, et veesuus palju kajakaid ja meie lähenedes ei mõelnudki lendu tõusta, vaid niisama paterdasid. Asi selgus meile kohe, kui jõudsime järjega sinna. Kajakad olid ussid madalast veest üles leidnud ja pahaaimamata need ära sõõnud. Nüüd siples neid mitu tükki õngede otsas. Ei

saanud neid kuidagi kätte ja surmata ka neid elitahtnud. Panime nad see pärast ahtr-
piida alla kinni, õnged suus; ja paati maa-
poole tõugates päästisime lahti toreda me-
remeeste laulu ja tundsimisega endid nii suurte
kalameestena, nagu need kabeljoo-püüdjad
seal Suurel-madalikul.

Vahepöäl oli aga üks kajakaist lahti
pääsnud ja tegi meie õngedega koledat
„Baabeli segadust“. Lõime selle vastuhakkaja
jalamaid maha, kuid järgmised ei jäänud oo-
tama ^{eneste} surma-otsust, vaid sibasid esime-
se teed kaudu vangikambrist välja ja taht-
sid „jalga lasta“. Nad olid vist vahepöäl juba
unustanud, et „istusid“ õngede otsas, kust neil
polnud pääsu. Saimes ka neist jägu, kuid õn-
gede pöäle ei hakanud enam ükski nõu. Need
olid mässitud nüisuguseks nõõripuntraks,
et me kahtlesime, kas Aleksander Suurgi
oma mõõgaga neist võleks jägu saanud,
ehkki ta müüdi küll oli üks kange mees nü-
suguste keerdsõlmide pöäle. See pärast vis-
kasime nad lihtsalt minema, ja lonkisi-
me kurvalt koju. Olime näinud nüüd sel-
gesti, et meist küll õigeid kalamehi ei saa.
Õngel-käimisel oli sellega lõpp. Pidime
leidma aja mõõda saatmiseks mõne teise

tee. Kuid seda polnud sugugi kerge le-
da, sest meie pikalivennenud valduste
lõpp-tulemus võrdus alati nulliga.

Kui aga ühel päeval võtsin kätte
kalendri, leidsin oma suureks imestu-
seks, et suvine vaheaeg oli möödu-
mas, ja et järgmisel nädalal tulimin-
na juba kooli. Lõin siis kõigile ka-
vatsustele käega ja hakkasin üles ot-
sima oma kola linnasõiduks...